

Klaudia Soja*

ORCID: 0000-0003-3728-5137

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.47.4>

Zdarzenia po dniu bilansowym w praktyce spółek notowanych na GPW

JEL Classification: M40, M48

Słowa kluczowe: zdarzenia po dniu bilansowym, sprawozdanie finansowe, standardy rachunkowości

Key words: events after the balance sheet date, financial statement, accounting standards

Abstrakt: Artykuł ma na celu identyfikację zdarzeń występujących po dniu bilansowym, wskazanie sposobu ich prawidłowego ujęcia i prawidłowej prezentacji w sprawozdaniu finansowym w świetle rozwiązań krajowych i międzynarodowych oraz weryfikację sposobu ujawniania tych zdarzeń przez przedsiębiorstwa i ich wpływu na sporządzone sprawozdanie finansowe. Analizę przeprowadzono na podstawie literatury przedmiotu oraz sprawozdań finansowych wybranych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, sporządzonych za lata 2018–2021. Na podstawie analizy określono liczbę i zakres takich zdarzeń w praktyce polskich przedsiębiorstw. Niniejsza publikacja uzupełnia dorobek naukowy z zakresu sprawozdawczości zdarzeń po dniu bilansowym oraz ich wpływu na informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Events after the balance sheet date in the practice of companies listed on the WSE

Abstract: The purpose of the article is to identify events that took place after the balance sheet date, to indicate how they are properly recognized and presented in the financial statements in the light of national and international solutions, and to verify the manner in which these events are disclosed by enterprises and their impact on the financial statements. The analysis was carried out on the basis of the literature on the subject and financial statements of selected companies listed on the Warsaw Stock Exchange, prepared for the years 2018-2021. On the basis of the analysis, the number and scope of such events in the practice of Polish enterprises was determined. The article complements the scientific achievements in the field of reporting events after the balance sheet date and their impact on the information presented in the financial statements.

* Opiekun naukowy (Scientific Tutor) — dr Aleksandra Ferens.

Wstęp

Rachunkowość pełni wiele istotnych funkcji. Szczególną uwagę zwraca się na niesioną przez nią wartość informacyjną, która zapewniona jest dzięki funkcji informacyjnej¹. Finalny produkt rachunkowości — sprawozdanie finansowe — jest źródłem informacji o jednostce gospodarczej oraz odgrywa kluczową rolę w procesie komunikowania się jej właścicieli z zewnętrznymi odbiorcami tych informacji². Sprawozdanie finansowe powinno spełniać odpowiednie cechy jakościowe — przede wszystkim w sposób wierny i rzetelny przedstawiać obraz sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstwa³. Z tego powodu jest niezwykle istotne, aby zostały w nim uwzględnione wszystkie zdarzenia mające wpływ na prezentowane w nim wielkości dotyczące roku obrotowego, za który zostało sporządzone⁴.

W praktyce gospodarczej często się zdarza, że jednostka gospodarcza uzyskuje informacje o zdarzeniach dotyczących danego roku obrotowego po jego zakończeniu, nierzadko w momencie, gdy sprawozdanie finansowe zostało już sporządzone, lub między dniem bilansowym a datą zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji wystąpią zdarzenia istotne z perspektywy podmiotu gospodarczego. Niejednokrotnie pojawienie się takich okoliczności może zmieniać obraz sytuacji finansowej lub majątkowej przedsiębiorstwa, co prowadzi do konieczności ich odpowiedniego rozpoznania oraz właściwego ujęcia w sprawozdaniu finansowym.

Artykuł ma na celu identyfikację zdarzeń występujących po dniu bilansowym, wskazanie sposobu ich prawidłowego ujęcia i prawidłowej prezentacji w sprawozdaniu finansowym w świetle rozwiązań krajowych i międzynarodowych oraz weryfikację sposobu ujawniania tych zdarzeń w praktyce polskich przedsiębiorstw. Analizę przeprowadzono na podstawie literatury przedmiotu oraz sprawozdań finansowych wybranych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, sporządzonych za lata 2018–2021. Na podstawie analizy określono liczbę i zakres zdarzeń zachodzących po dniu sprawozdawczym. Niniejsza praca uzupełnia dorobek naukowy z zakresu sprawozdawczości zdarzeń po dniu bilansowym oraz ich wpływu na informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Wydarzenia zachodzące w ostatnich latach, niepewność warunków rynkowych, wysoki stopień zaawansowania procesów globalizacji oraz stosunki handlowe i powiązania pomiędzy uczestnikami systemu gospodarczego pokazały, że zdarzenia po dacie bilansu są istotnym elementem rachunkowości, któremu obecnie należy poświęcić więcej uwagi.

¹ K. Stępień, *Struktura i funkcje współczesnej rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010, nr 816, s. 155.

² A. Karmańska, *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*, Warszawa 2009, s. 9.

³ K. Lightstone, N.M. Young, T. McFadden, *Information quality of interim financial statements*, „Accounting Perspectives” 11, 2012, nr 4, s. 300.

⁴ Z. Messner, *Rachunkowość finansowa w systemie informacji ekonomicznej*, [w:] *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, red. Z. Messner, J. Pfaff, Warszawa 2011, s. 27.

Pojęcie i istota zdarzeń po dniu bilansowym

Podmioty prowadzące księgi rachunkowe, w myśl art. 54 ustawy o rachunkowości⁵, mają obowiązek sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego za zakończony rok obrotowy w ciągu trzech miesięcy od dnia bilansowego. Jednocześnie regulacje zawarte w art. 53 UoR wskazują na konieczność uwzględnienia w nim zdarzeń istotnych z punktu widzenia oceny sytuacji finansowo-majątkowej jednostki gospodarczej, które wystąpiły między dniem bilansowym a datą ostatecznego zatwierdzenia sprawozdania finansowego⁶, a więc w ciągu sześciu miesięcy od dnia bilansowego i mogą zaważyć na wiarygodności danych prezentowanych w takim sprawozdaniu⁷. Wynika to z konieczności przestrzegania fundamentalnej zasady rachunkowości — zasady rzetelnego i prawdziwego obrazu (*true and fair view*) — która ma gwarantować prawdziwość i wiarygodność danych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym⁸ celem zapewnienia zaufania do informacji generowanych i prezentowanych w ramach prowadzonej rachunkowości⁹.

Pojęcie zdarzeń po dniu bilansowym nie zostało bezpośrednio wyartykułowane w UoR. Treść art. 54 tego aktu prawnego wskazuje jednak, że wystąpienie zdarzeń w okresie po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego, a przed jego zatwierdzeniem, mających istotny wpływ na to sprawozdanie lub powodujących, że założenie kontynuowania działalności przez jednostkę nie jest uzasadnione, zobowiązuje jednostkę do odpowiedniego przekształcenia tego sprawozdania przy jednoczesnym dokonaniu odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych roku obrotowego, za który jest sporządzane, oraz do powiadomienia o zaistniałym fakcie biegłego rewidenta, odpowiedzialnego za zbadanie tego sprawozdania. W przypadku wystąpienia zdarzeń, które nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, zamieszcza się odpowiednie wyjaśnienie w informacji dodatkowej. W sytuacji gdy jednostka otrzyma informacje o takich zdarzeniach po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego, ich skutki ujmuje w księgach

⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591 ze zm., dalej: UoR).

⁶ J. Kellgren, *IAS 10 events after the reporting period problematized: Some questions regarding the standard's (read by its letter) understandability*, „Skattenytt” 2018, s. 11–12; Krajowy Standard Rachunkowości nr 7. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym — ujęcie i prezentacja (Dz.Urz. Ministra Finansów z 4.01.2019 r., dalej: KSR 7), pkt. 6.1.

⁷ Roedl&Partner, *Wpływ zdarzeń po dniu bilansowym na różne elementy sprawozdania*, Roedl.pl, 19.01.2021, https://www.roedl.pl/pl-pl/pl/media/roedl-und-partner-w-mediach/Documents/2021/20210119_rp_T_Baginski_T_Martyniuk.pdf (dostęp: 10.03.2022).

⁸ M. Rówińska, K. Zadora, *Rachunkowość w wartości godziwej a zasady rachunkowości*, [w:] *Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Teoretyczne aspekty wartości godziwej*, red. H. Buk, A. Kostur, Katowice 2012, s. 168.

⁹ E. Śnieżek, M. Wiatr, *Wybrane aspekty odwzorowania zasad „true and fair view” w bilansie XXI wieku*, „Studia i Prace Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2, 2010, nr 14, s. 252–253.

rachunkowych roku, w którym takie informacje uzyskala. W pkt. 6.7. KSR 7 uszczegółowiono treść UoR, wskazując, że skutki zdarzeń występujących po dniu bilansowym oraz zmieniających wiedzę jednostki o stanie istniejącym na dzień bilansowy ujmują się w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym roku kolejnego, jeżeli jednostka uzna te informacje za nieistotne lub uzyska je już po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego.

Zdarzenia po dniu bilansowym zostały również uregulowane na gruncie prawa międzynarodowego w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości nr 10 „Zdarzenia następujące po dniu bilansowym”¹⁰. Zgodnie z pkt. 3 MSR 10 zdarzeniami następującymi po dniu bilansowym są zarówno korzystne, jak i niekorzystne zdarzenia zachodzące pomiędzy dniem bilansowym a datą zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji.

Niejednokrotnie zdarza się również, że jednostka uzyskuje informacje o zdarzeniach sprzed wcześniejszych okresów sprawozdawczych. Wówczas nasuwa się pytanie, czy sprawozdanie sporządzone bez uwzględnienia tych informacji przedstawia wiernie i rzetelnie obraz sytuacji majątkowej i finansowej tego podmiotu gospodarczego. Aby to rozstrzygnąć, należy się odwołać do zasady istotności, będącej jedną z nadrzędnych zasad rachunkowości. Zgodnie z nią informacje należy uznać za istotne, jeżeli ich pominięcie lub zniekształcenie może wpływać na decyzje podejmowane przez użytkowników sprawozdań finansowych¹¹. Ustawodawca w art. 4 pkt. 4a UoR zwrócił również uwagę na to, że nie można uznać poszczególnych pozycji za nieistotne, jeżeli wszystkie nieistotne pozycje o podobnym charakterze łącznie uznaje się za istotne. Problematyka istotności zależy od indywidualnej sytuacji przedsiębiorstwa i wartości prezentowanych przez podmiot w sprawozdaniu¹². Istotność informacji decyduje również o tym, czy sprawozdanie należy korygować, dokonując odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych, czy pozostawić je bez zmian. Poziom istotności kwot ustala kierownik jednostki, uwzględniając w polityce rachunkowości progi istotności, zgodnie z którymi będzie klasyfikowała dane zdarzenie jako istotne lub nieistotne. Takie progi ustalane są najczęściej procentowo na podstawie wielkości wyniku brutto, wyniku netto, przychodów ze sprzedaży, sumy bilansowej lub sumy aktywów netto¹³. Punkt

¹⁰ Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 10. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym (Dz.Urz. UE L 320/42); dalej: MSR 10.

¹¹ G. Chong, *Materiality in auditing definitions and benchmarks*, „International Journal of Business, Accounting and Finance” 2008, nr 2 (1), s. 86–87.

¹² E. Papaj-Wlisłocka, *Ujawnienia zdarzeń po dniu bilansowym w sprawozdawczości finansowej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2017, nr 346, s. 62–63.

¹³ *Zdarzenia po dniu bilansowym — ujęcie w księgach i prezentacja w sprawozdaniu finansowym*, Gofin, http://www.vademecumksiegowego.pl/artukul_narzedziowa,1208,0,20241,zdarzenia-po-dniu-bilansowym-ujecie-w-ksiegach-i-prezentacja.html (dostęp: 11.03.2022).

odniesienia, na podstawie którego ustala się progi istotności, zależy od kondycji oraz sytuacji jednostki¹⁴.

Międzynarodowa Federacja Księgowych (ang. The International Federation of Accountants, IFAC) określa istotność w stosunku procentowym do:

- wyniku finansowego brutto (3–7%);
- przychodów (1–3%);
- sumy bilansowej (1–3%).

W literaturze przedmiotu istotność określa się w stosunku procentowym do:

- wyniku finansowego brutto (5–10%);
- przychodów (0,5–1%);
- sumy bilansowej (0,5–1%);
- kapitałów własnych (1–2%)¹⁵.

Korekty błędu popełnionego w poprzednich latach obrotowych, uznanego za błąd istotny, wynikającego z braku odpowiednich informacji o zaistniałych zdarzeniach ujmuje się zazwyczaj w kapitale (funduszu) własnym w pozycji zysk (strata) z lat ubiegłych. W księgach rachunkowych ujęcie to odbywa się w korespondencji z kontem „Rozliczenie wyniku finansowego”. Korekty istotnych błędów wymagają również retrospektywnego przekształcenia danych porównawczych sprawozdania finansowego za rok, w którym taka korekta została dokonana. Korekty błędów nieistotnych ujmuje się w sprawozdaniu finansowym roku bieżącego, gdzie kształtują zysk lub stratę roku, za który jest sporządzone to sprawozdanie¹⁶.

Klasyfikacja zdarzeń po dniu bilansowym w świetle rozwiązań krajowych i międzynarodowych

Zdarzenia występujące po dniu bilansowym są przedmiotem regulacji krajowych i międzynarodowych. Zarówno w KSR 7, jak i MSR 10 rozróżniono dwa rodzaje takich zdarzeń:

- zdarzenia dostarczające dowodów na istnienie określonego stanu na dzień bilansowy (wymagają dokonania korekt);
- zdarzenia wskazujące na stan zaistniały po dniu bilansowym (nie wymagają dokonania korekt)¹⁷.

¹⁴ J. Azzopardi, P. Baldacchino, *The concept of audit materiality and attitudes towards materiality thresholds disclosure among maltese audit practitioners*, „Bank of Valetta Review” 2009, nr 40, s. 16–17.

¹⁵ D. Andrychowska, *Podstawy ustalenia progów istotności w jednostce*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, 8.12.2021, <https://www.frr.pl/news/1219/podstawy-ustalenia-progow-istotnosci-w-jednostce> (dostęp: 11.03.2022).

¹⁶ *Zatwierdzenie sprawozdania finansowego i jego skutki*, Gofin, http://www.vademecumksięgowego.pl/artukul_narzedziowa,1224,0,20655,zatwierdzenie-sprawozdania-finansowego-i-jego-skutki.html (dostęp: 11.03.2022).

¹⁷ B. Elliott, J. Elliott, *Financial Accounting and Reporting*, London 2008, s. 297–298.

W przypadku wystąpienia pierwszych spośród wskazanych zdarzeń jednostka gospodarcza jest zobowiązana do dokonania odpowiednich korekt w księgach rachunkowych oraz sprawozdaniu finansowym roku obrotowego kończącego się tym dniem, by prezentowane w nim dane odzwierciedlały rzeczywistą sytuację majątkową i finansową tego podmiotu. Zdarzenia, które powodują taką konieczność, zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1. Zdarzenia po dniu bilansowym wymagające dokonania korekt zgodnie z KSR 7 oraz MSR 10

Krajowy Standard Rachunkowości nr 7	Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 10
- rozstrzygnięcie sprawy sądowej potwierdzające lub zmieniające wysokość wykazanej na dzień bilansowy rezerwy na zobowiązanie jednostki bądź powodujące powstanie zobowiązania, na które nie utworzono rezerwy - uzyskanie informacji o tym, że na dzień bilansowy wartość składnika aktywów na skutek utraty wartości była niższa od wykazanej w księgach rachunkowych jednostki - ustalenie ostatecznej ceny nabycia aktywów zakupionych przez jednostkę w roku sprawozdawczym (przed dniem bilansowym) - sytuacja, gdy przychody ze sprzedaży aktywów po dniu bilansowym, pomniejszone o koszty sprzedaży, są niższe od wartości, w jakiej aktywa te figurują na dzień bilansowy w księgach rachunkowych - wykrycie błędów, w tym wywołanych oszustwami - korekty przychodów ze sprzedaży wykazanych w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym jednostki za rok obrotowy, polegające zarówno na zmianach kwot faktur, jak i na anulowaniu sprzedaży	- rozstrzygnięcie sprawy sądowej po dniu bilansowym, które potwierdza istniejące już na dzień bilansowy zobowiązanie jednostki - uzyskanie informacji o tym, że na dzień bilansowy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów lub kwota wcześniej ujętego odpisu powinna zostać skorygowana - ustalenie po dniu bilansowym ceny nabycia aktywów zakupionych lub przychodów ze sprzedaży aktywów sprzedanych przed dniem bilansowym - ustalenie po dniu bilansowym kwoty wypłat z zysku lub premii, jeżeli na jednostce ciążyło na dzień bilansowy prawne lub zwyczajowo oczekiwane zobowiązanie do dokonania wypłat - wykrycie oszustw lub błędów wskazujących na nieprawidłowość sprawozdania finansowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSR 7 oraz MSR 10.

Stworzone przez zarówno Komitet Standardów Rachunkowości, jak i Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ang. International Accounting Standards Board, IASB) katalogi zdarzeń, które wymagają ujęcia w księgach rachunkowych oraz powodują konieczność skorygowania sprawozdania finansowego, są w dużym stopniu ze sobą zgodne. Prezentowana lista nie stanowi katalogu

zamkniętego ze względu na różnorodność zdarzeń, które mogą wystąpić, oraz dynamicznie zmieniające się otoczenie gospodarcze¹⁸.

Wyróżnia się również drugą kategorię zdarzeń, których wystąpienie nie powoduje konieczności dokonania korekt. Wynika to z tego, że są one konsekwencją okoliczności, które wystąpiły po dniu bilansowym, a więc nie odnoszą się do stanu istniejącego na dzień bilansowy¹⁹. Przykłady takich zdarzeń zostały przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2. Zdarzenia po dniu bilansowym niewymagające dokonania korekt zgodnie z KSR 7 oraz MSR 10

Krajowy Standard Rachunkowości nr 7	Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 10
• spadek wartości rynkowej inwestycji posiadanych przez jednostkę • połączenie jednostki z inną jednostką • znaczące zakupy aktywów przez jednostkę • przeznaczenie do sprzedaży lub znacząca sprzedaż aktywów przez jednostkę • zniszczenie ważnego zakładu jednostki przez pożar lub powódź • ogłoszenie rozpoczęcia lub rozpoczęcie wdrażania restrukturyzacji jednostki • znaczące zmiany cen aktywów lub kursów wymiany walut obcych mających związek z działalnością jednostki • zaciągnięcie znaczących zobowiązań przez jednostkę • udzielenie przez jednostkę wysokich gwarancji, poręczeń • wniesienie sprawy do sądu lub otrzymanie pozwu przez jednostkę w sprawach wynikających ze zdarzeń, które nastąpiły po dniu bilansowym • zadeklarowanie dywidend należnych posiadaczom instrumentów kapitałowych jednostki	• spadek rynkowej wartości inwestycji • istotne połączenie jednostek następujące po dniu bilansowym lub sprzedaż istotnej jednostki zależnej • znaczące zakupy aktywów, klasyfikacja aktywów jako przeznaczonych do sprzedaży, znaczna sprzedaż kluczowych aktywów lub konfiskata ich przez państwo • zniszczenie ważnego zakładu produkcyjnego na skutek pożaru • ogłoszenie rozpoczęcia lub rozpoczęcie wdrażania istotnej restrukturyzacji • nadzwyczaj duże zmiany cen aktywów lub kursów wymiany walut • podjęcie znaczących zobowiązań i zobowiązań warunkowych • wniesienie sprawy do sądu dotyczącej wyłącznie zdarzeń, które nastąpiły po dniu bilansowym • ogłoszenie zamiaru zaniechania działalności • znaczące transakcje dotyczące akcji zwykłych lub potencjalne transakcje dotyczące akcji zwykłych • zmiany stawek podatkowych lub przepisów podatkowych, wprowadzone w życie po dniu bilansowym i mające znaczący wpływ na bieżące zobowiązania podatkowe i podatek odroczony

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSR 7 oraz MSR 10.

¹⁸ E. Papaj-Wisłocka, *Ujawnienia zdarzeń...*, s. 66.

¹⁹ Ł. Matuszak, *Zdarzenia następujące po dniu bilansowym w polskim prawie bilansowym i Międzynarodowych Standardach Rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe/ Akademia Ekonomiczna w Poznaniu” 2006, nr 82, s. 143–144.

Podobnie jak w przypadku zdarzeń, których wystąpienie skutkuje koniecznością dokonania korekty, tu również krajowe i międzynarodowe standardy zawierają bardzo zbliżony katalog, przy czym w MSR 10 wyartykułowano więcej przykładów takich zdarzeń.

W sytuacji wystąpienia zdarzeń wskazanych w tabeli 2 wymagane jest ujawnienie w informacji dodatkowej i objaśnieniach dla każdej kategorii zdarzeń, które wystąpiły, informacji o:

- rodzaju zdarzenia;
- szacunkowej kwocie jego skutków finansowych lub stwierdzenia, że szacunek taki jest praktycznie niewykonalny²⁰.

Sytuacja gospodarcza każdego podmiotu jest uzależniona od różnych zdarzeń, nie tylko w skali mikroekonomicznej, związanej z samą jednostką, lecz także w skali makroekonomicznej (krajowej) czy globalnej (światowej), co pokazują ostatnie lata. Takimi zdarzeniami w ostatnim czasie były pandemia COVID-19 oraz wojna na terytorium Ukrainy.

Zdarzenia po dniu bilansowym w praktyce polskich przedsiębiorstw

Każde przedsiębiorstwo jest indywidualnym podmiotem funkcjonującym w środowisku gospodarczym. Prowadzi działalność, do której zostało powołane, podejmuje decyzje oraz jako podmiot rynku uzależnione jest od różnych zdarzeń zewnętrznych i innych podmiotów. Nierzadko zdarza się, że po zakończeniu roku obrotowego przedsiębiorstwo uzyskuje informacje o istotnych zdarzeniach, które wystąpiły w tym okresie sprawozdawczym, bądź po zamknięciu ksiąg rachunkowych zachodzą zdarzenia, których wystąpienie może wywołać konieczność zmian w informacjach prezentowanych w sprawozdaniu finansowym.

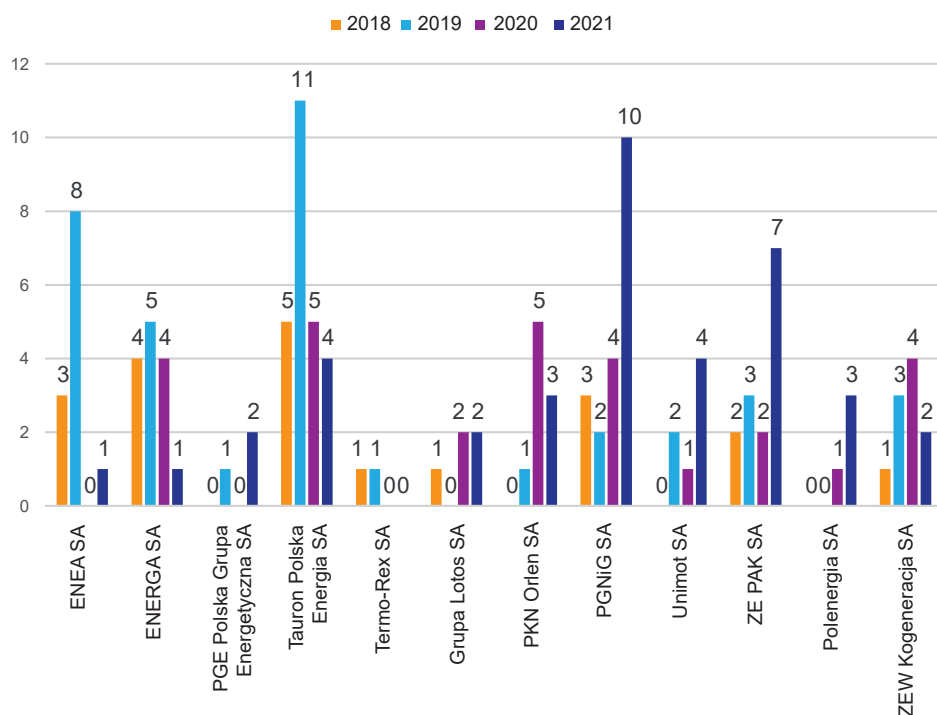
W celu zweryfikowania zakresu zdarzeń występujących po dniu bilansowym oraz ich wpływu na sprawozdanie finansowe polskich przedsiębiorstw przeanalizowano sprawozdania finansowe dwunastu spółek z sektora energetycznego, paliwowego i gazowniczego notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, sporządzone za cztery kolejne lata obrotowe, to jest 2018–2021. Łącznie przeanalizowano 48 jednostkowych sprawozdań finansowych. Do badania wytypowano spółki działające w branżach, które ze względu na świadczone usługi i dostarczane towary są istotnym ogniwem w gospodarce. Energia, paliwo i gaz są dobrami wykorzystywanymi w działalności gospodarczej oraz codziennym życiu. Bez stałego dostępu do energii elektrycznej nie działałyby maszyny i urządzenia, co skutkowałoby przestojami, które w konsekwencji prowadziłyby

²⁰ W. Gos, *Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle regulacji bilansowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia” 2013, nr 61, t. 1, s. 26.

do strat w działalności, z kolei wskutek braku paliwa niemożliwy byłby transport surowców, towarów czy ludzi.

Na podstawie przeprowadzonej analizy ustalono, że informacje o zdarzeniach, które wystąpiły po dniu bilansowych, ujmowane są w sprawozdaniu finansowym w jednej z ostatnich not. Taka praktyka wynika z tego, że sprawozdania finansowe dostarczają informacji o wynikach, sytuacji majątkowej czy przepływach pieniężnych podmiotu *ex post*. Zdarzenia po dniu bilansowym występują po zakończeniu okresu sprawozdawczego, jednakże ze względu na swoją specyfikę mogą mieć wpływ na dane prezentowane w sprawozdaniu finansowym lub na sposób ich interpretacji przez interesariuszy.

Analiza sprawozdań finansowych pokazała, że liczba zdarzeń ujawnianych po dniu bilansowym jest zróżnicowana zarówno ze względu na spółkę, która te informacje raportuje, jak i ze względu na okres, którego sprawozdanie dotyczy. Liczba zdarzeń wskazanych przez spółki w sprawozdaniach za analizowane lata została przedstawiona na wykresie 1.

Wykres 1. Liczba zdarzeń po dniu bilansowym wykazanych w sprawozdaniach finansowych analizowanych spółek, sporządzonych za lata 2018–2021 (w analizie pominięto zdarzenie odnoszące się do publikacji wstępnych skonsolidowanych danych grupy)

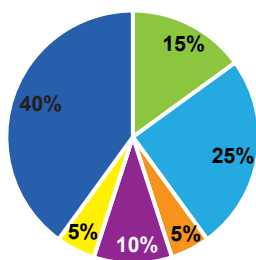
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych analizowanych spółek.

Wśród analizowanych przedsiębiorstw były takie, w których zdarzenia po dniu bilansowym nie wystąpiły, oraz podmioty, które ujawniły kilka takich zdarzeń. W 10 z 48 sprawozdań wskazano, że takie zdarzenia nie nastąpiły. Na brak zdarzeń po dniu bilansowym w sprawozdaniu za rok 2018 wskazały takie spółki, jak PGE, PKN Orlen, Unimot oraz Polenergia; w sprawozdaniach za rok 2019 taką informację zamieściły spółki Grupa Lotos i Polenergia; w sprawozdaniu za rok 2020 na wystąpienie zdarzeń po dniu bilansowym nie wskazały spółki: Enea, PGE oraz Termo-Rex, z kolei na brak zdarzeń po roku sprawozdawczym kończącym się w grudniu 2021 roku wskazała spółka Termo-Rex. Wśród analizowanych sprawozdań były również takie, w których pojawiła się informacja o jednym zdarzeniu po dniu bilansowym. W sprawozdaniach za rok 2018 na jedno zdarzenie wskazały spółki: Termo-Rex, Grupa Lotos oraz ZEW Kogeneracja; za 2019 rok — PGE, Termo-Rex oraz PKN Orlen; za 2020 rok — Unimot i Polenergia, a w sprawozdaniach za rok 2021 takimi podmiotami były Enea oraz Energa. W pozostałych analizowanych sprawozdaniach sporządzonych za lata 2018–2021 spółki ujawniły informacje o więcej niż jednym zdarzeniu po dniu bilansowym. W 48 sprawozdaniach ujawniono łącznie 124 zdarzenia. Najwięcej zdarzeń, które wystąpiły między dniem kończącym rok obrotowy a dniem zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji, wykazano w sprawozdaniu spółki Tauron sporządzonym za rok 2019, gdzie ujawniono jedenaście takich zdarzeń. W dwóch spośród analizowanych sprawozdań, sporządzonych przez Enea SA, nie ujęto noty o zdarzeniach po dniu bilansowym, jednakże w jednym z nich, sporządzonym za 2021 rok, zamieszczono notę o sytuacji polityczno-gospodarczej w Ukrainie.

W sprawozdaniach finansowych za rok 2018 ujawniono łącznie 20 zdarzeń występujących po dniu sprawozdawczym, w sprawozdaniach za rok 2019 wskazano łącznie na 37 zdarzeń, za rok 2020 ujawniono informacje o 28 zdarzeniach, najwięcej wykazano w sprawozdaniach za rok 2021, gdzie wskazano łącznie na 39 zdarzeń. Najmniej zdarzeń wykazano zatem w sprawozdaniach za rok 2018. Większa liczba zdarzeń po dniu bilansowym w sprawozdaniach za lata 2019 oraz 2021 wynikała z ujawniania przez podmioty informacji o wystąpieniu oraz wpływie na ich działalność odpowiednio pandemii COVID-19, którą wskazano w ośmiu sprawozdaniach, oraz wojny w Ukrainie, wskazanej jako zdarzenie po dniu sprawozdawczym w jedenastu sprawozdaniach. Wydarzenia te niewątpliwie wpłynęły na ogólną liczbę wskazywanych przez jednostki zdarzeń występujących po dniu bilansowym. W przeanalizowanych sprawozdaniach wykazano przeciętnie po trzy zdarzenia po dacie bilansu, przy czym w sprawozdaniach za rok 2018 i 2020 były to średnio dwa zdarzenia, z kolei za 2019 i 2021 — trzy zdarzenia.

Badanie objęło również analizę rodzajów zdarzeń ujawnianych przez przedsiębiorstwa (wykres 2). Przedsiębiorstwa w głównej mierze wskazywały na zmiany w zarządzie i radzie nadzorczej, uzyskane, udzielone i spłacone kredyty, pożyczki

2018

Zmiany w zarządzie i radzie nadzorczej

Uzyskanie, udzielenie lub spłacenienie kredytu, pożyczki i gwarancji oraz aneksy do umów

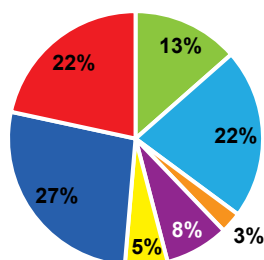
Objęcie lub zbycie udziałów w innym podmiocie

Dopłaty i podwyższenie kapitałów spółki zależnej

Zmiany właścicielskie, emisja akcji oraz obligacji i uchwały w tym zakresie

Pozostałe zdarzenia

2019

Zmiany w zarządzie i radzie nadzorczej

Uzyskanie, udzielenie lub spłacenienie kredytu, pożyczki i gwarancji oraz aneksy do umów

Objęcie lub zbycie udziałów w innym podmiocie

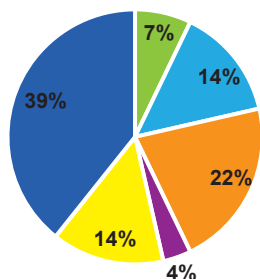
Dopłaty i podwyższenie kapitałów spółki zależnej

Zmiany właścicielskie, emisja akcji oraz obligacji i uchwały w tym zakresie

Pozostałe zdarzenia

Pandemia COVID-19

2020

Zmiany w zarządzie i radzie nadzorczej

Uzyskanie, udzielenie lub spłacenienie kredytu, pożyczki i gwarancji oraz aneksy do umów

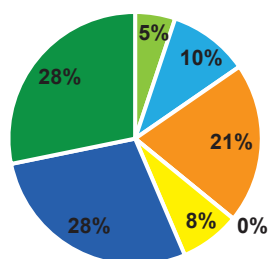
Objęcie lub zbycie udziałów w innym podmiocie

Dopłaty i podwyższenie kapitałów spółki zależnej

Zmiany właścicielskie, emisja akcji oraz obligacji i uchwały w tym zakresie

Pozostałe zdarzenia

2021

Zmiany w zarządzie i radzie nadzorczej

Uzyskanie, udzielenie lub spłacenienie kredytu, pożyczki i gwarancji oraz aneksy do umów

Objęcie lub zbycie udziałów w innym podmiocie

Dopłaty i podwyższenie kapitałów spółki zależnej

Zmiany właścicielskie, emisja akcji oraz obligacji i uchwały w tym zakresie

Pozostałe zdarzenia

Wojna na terytorium Ukrainy

Wykres 2. Struktura zdarzeń po dniu bilansowym ujawnianych w sprawozdaniach finansowych analizowanych spółek, sporządzonych za lata 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych analizowanych spółek.

i gwarancje oraz aneksy do tych umów, nabyte lub zbyte udziały w innych jednostkach, dokonane dopłaty i podwyższenie kapitałów spółek zależnych, emisję akcji lub obligacji oraz zmiany właścicielskie, jak również w sprawozdaniach za rok 2019 na pandemię COVID-19, a w sprawozdaniach za rok 2021 — na wojnę w Ukrainie. W pozostałych sprawozdaniach zostały ujęte pojedyncze zdarzenia, które zaszły w badanych spółkach na przestrzeni rozpatrywanego okresu. Takimi zdarzeniami były między innymi restrukturyzacja i sprzedaż uprawnień do emisji CO₂, decyzje UOKiK, sprawa przed Trybunałem Arbitrażowym z siedzibą w Sztokholmie, zawarcie umowy z Rządową Agencją Rezerw Strategicznych dotyczącej utrzymywania obowiązkowych zapasów gazu ziemnego, wdrożenie strategii ESG, odstąpienie od udziału w transakcji dotyczącej założenia spółki z innym podmiotem, uzyskanie pozytywnego wyniku naboru na premię kogeneracyjną, ugoda sądowa w związku ze sporem sądowym, spadek cen akcji, postanowienie Sądu Rejestrowego o wpisie do KRS nowej treści statutu spółki, znaczące wydarzenia w spółkach zależnych.

W jednostkowych sprawozdaniach finansowych sporządzonych za rok sprawozdawczy zakończony 31 grudnia 2018 roku w nocy o zdarzeniach występujących po dniu bilansowym najczęściej spółki wskazywały na zdarzenia związane z uzyskaniem bądź udzieleniem kredytu, pożyczki i gwarancji. Po dniu sprawozdawczym nastąpiły również zmiany w składzie zarządu i rady nadzorczej oraz dokonywanie dopłat przez jednostki i podwyższanie kapitałów spółek zależnych. Pozostałe zdarzenia dotyczyły między innymi zawarcia umowy o znacznej wartości przez Termo-Rex SA, zabezpieczenia zobowiązań spółki przez Tauron SA, zawiadomienia UOKiK o wszczęciu przez urząd postępowania monopolowego, co wykazała spółka PGNiG, oraz zdarzeń w jednostkach zależnych.

W analizowanych sprawozdaniach sporządzonych za rok 2019 najczęściej ujawniano informacje o uzyskanych lub udzielonych kredytach, pożyczkach i gwarancjach, pandemii COVID-19 oraz zmianach w składzie zarządu i rady nadzorczej. W czterech sprawozdaniach nie ujęto informacji o pandemii, sprawozdania te zostały jednak zatwierdzone do publikacji przed ogłoszeniem wybuchu epidemii na świecie. Istotnym zdarzeniem było również przejęcie spółki Energa SA przez PKN Orlen SA. Zdarzenia, które zostały sklasyfikowane jako zdarzenia pozostałe, dotyczyły między innymi spadku cen akcji, ugody pozasądowej związanej ze sporem sądowym, zdarzeń związanych z prowadzoną inwestycją czy wydarzeń w spółkach zależnych.

W sprawozdaniach sporządzonych za rok 2020 najczęściej pojawiały się informacje o objęciu lub zbyciu udziałów w innym podmiocie, w następnej kolejności były to zdarzenia związane z udzieleniem i uzyskaniem kredytów, pożyczek i gwarancji, jak również związane z emisją akcji i obligacji oraz ze zmianami właścicielskimi. Zdarzenia zgrupowane jako zdarzenia pozostałe dotyczyły zaprzestania negocjacji w zakresie transakcji z innymi jednostkami, wyboru oferty wykonawcy inwestycji czy uzyskania pozytywnego wyniku naboru na premię kogeneracyjną.

W sprawozdaniach finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2021 jednocześnie analizowanych spółek wskazało na wojnę rosyjsko-ukraińską toczącą się na terytorium Ukrainy. Przedsiębiorstwa wskazywały również na uzyskane lub udzielone kredyty, pożyczki i gwarancje oraz na objęcie lub zbycie udziałów w innych jednostkach. Wydarzenia ujęte jako zdarzenia pozostałe obejmowały między innymi sprzedaż zapasu uprawnień do emisji CO₂ przez spółkę Tauron Polska Energia SA, zawarcie warunkowych umów sprzedaży ujawnionych przez Grupę Lotos SA, inkorporację Grupy Lotos przez PKN Orlen, decyzje prezesa UOKiK, zarówno w PKN Orlen SA, jak i w PGNiG SA, wdrożenie strategii ESG przez Unimot SA oraz umowę PGNiG z Rządową Agencją Rezerw Strategicznych dotyczącą utrzymywania obowiązkowych zapasów gazu ziemnego.

Wśród wszystkich zdarzeń ujawnionych przez spółki wystąpienie dwóch z nich skutkowało koniecznością dokonania korekty w sprawozdaniu finansowym. Jednym z nich była ugoda pozasądowa zawarta w 2020 roku, związana ze sporem sądowym w Enea SA. W wyniku jej zawarcia rozwiązano odpis na posiadane udziały na 31 grudnia 2019 roku. Spółka postąpiła zgodnie z regulacjami KSR 7. Drugim zdarzeniem było nabycie przez spółkę Polenergia SA 100% udziałów w innym podmiocie. W dniu 3 stycznia 2022 roku nastąpiło przeniesienie własności wszystkich akcji tej spółki, za których płatności dokonano 31 grudnia 2021 roku, jednocześnie rozpoznano akcje jako aktywa finansowe w bilansie sporządzonym na 31 grudnia 2021 roku. Pozostałe zdarzenia w opinii spółek nie wymagały dokonania korekt. Wśród nich były zarówno zdarzenia wskazane w standardach krajowych i międzynarodowych, dotyczące połączenia spółki z innym podmiotem, zaciągnięcia zobowiązań czy spraw sądowych, jak i zdarzenia, których w standardach nie przewidziano, jak pandemia czy wojna w Ukrainie.

Podsumowanie

Sprawozdanie finansowe jest zwięźceniem rocznej działalności jednostki oraz powinno odzwierciedlać skutki nie tylko zdarzeń, które wystąpiły w ciągu roku obrotowego, lecz także zdarzeń, które wystąpiły po dniu sprawozdawczym i mogą mieć wpływ na prezentowane w nim dane, aby mogło stanowić rzetelne źródło wiedzy dla interesariuszy o sytuacji majątkowej, finansowej i przepływach pieniężnych podmiotu. Zasady klasyfikacji zdarzeń po dniu bilansowym oraz sposób postępowania w przypadku ich wystąpienia precyzyjnie reguluje zarówno prawo krajowe w KSR 7, jak i prawo międzynarodowe w MSR 10.

Przeprowadzone badania 48 sprawozdań finansowych 12 spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie wskazują na różną liczbę oraz różnorodność ujawnianych zdarzeń, które wystąpiły po dniu bilansowym w analizowanych spółkach na przestrzeni lat 2018–2021. Łącznie we wszystkich sprawo-

zdaniach spółki wskazały na 124 zdarzenia, które wystąpiły po dniu bilansowym. Liczba ujawnień zdarzeń występujących po dniu sprawozdawczym, a przed dniem zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji różni się na przestrzeni badanych lat oraz w każdym analizowanym podmiocie. Liczba ta wahała się od zera do jedenastu. Nie jest możliwe wyznaczenie trendu ze względu na dynamikę działalności podmiotu oraz podejmowanych przez niego decyzji, jak również niezależnych zdarzeń gospodarczych, politycznych i społecznych. Można jednak wysnuć wnioski, że zróżnicowanie zdarzeń oraz ich rodzaj zależą od wielkości przedsiębiorstwa oraz jego znaczenia w gospodarce. W większych podmiotach występuje więcej zdarzeń gospodarczych również po dniu bilansowym, które ze względu na swoją istotę powinny zostać uwzględnione w sprawozdaniu finansowym.

Analizowane podmioty wskazywały zarówno na zdarzenia związane bezpośrednio ze swoją działalnością, takie jak zaciągnięcie lub udzielenie kredytów, pożyczek i gwarancji oraz aneksy do tych umów (21 zdarzeń), objęcie lub zbycie udziałów w jednostkach (16 zdarzeń), zmiany w organach spółek (12 zdarzeń), zmiany właścicielskie, emisja akcji i obligacji oraz uchwały w tym zakresie (10 zdarzeń), jak również na zdarzenia w skali globalnej, wśród których wskazywano pandemię COVID-19 (8 zdarzeń) i wojnę na terytorium Ukrainy (11 zdarzeń), a także na zdarzenia zachodzące w jednostkach zależnych. Wystąpienie większości tych zdarzeń nie powodowało konieczności dokonania korekty w sprawozdaniu finansowym. Korekty dokonała spółka Enea w sprawozdaniu za rok 2019, rozwiązując odpis na posiadane udziały w skutek zawartej umowy pozasądowej, oraz spółka Polenergia w sprawozdaniu za rok 2021, rozpoznając w bilansie nabyte akcje jako aktywa finansowe.

Każde zdarzenie zachodzące po dniu bilansowym musi zostać indywidualnie przeanalizowane przez podmiot, którego to zdarzenie dotyczy, celem ustalenia, czy ma ono znaczący wpływ na obraz sytuacji jednostki prezentowany w sprawozdaniu finansowym oraz czy i w jaki sposób zostanie w nim ujęte. Jest to konieczne, aby sprawozdanie finansowe, służące do komunikowania się przedsiębiorstwa z interesariuszami, przedstawiało w sposób wierny i rzetelny sytuację majątkową i finansową jednostki.

Bibliografia

Literatura

- Azzopardi J., Baldacchino P., *The concept of audit materiality and attitudes towards materiality threshold disclosure among maltese audit practitioners*, „Bank of Valetta Review” 2009, nr 40, s. 13–28.
- Chong G., *Materiality in auditing definitions and benchmarks*, „International Journal of Business, Accounting and Finance” 2008, nr 2 (1), s. 83–96.
- Elliott B., Elliott J., *Financial Accounting and Reporting*, London 2008.

- Gos W., *Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle regulacji bilansowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia” 2013, nr 61, t. 1, s. 19–32.
- Karmańska A., *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*, Warszawa 2009.
- Kellgren J., *IAS 10 events after the reporting period problematized: Some questions regarding the standard's (read by its letter) understandability*, „Skattenytt” 2018, s. 3–35.
- Lightstone K., Young N.M., McFadden T., *Information quality of interim financial statements*, „Accounting Perspectives” 11, 2012, nr 4, s. 297–313.
- Matuszak Ł., *Zdarzenia następujące po dniu bilansowym w polskim prawie bilansowym i Międzynarodowych Standardach Rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe/ Akademia Ekonomiczna w Poznaniu” 2006, nr 82, s. 140–152.
- Messner Z., *Rachunkowość finansowa w systemie informacji ekonomicznej*, [w:] *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, red. Z. Messner, J. Pfaff, Warszawa 2011, s. 19–42.
- Papaj-Włisłocka E., *Ujawnienia zdarzeń po dniu bilansowym w sprawozdawczości finansowej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2017, nr 346, s. 55–70.
- Rówińska M., Zadora K., *Rachunkowość w wartości godziwej a zasady rachunkowości*, [w:] *Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Teoretyczne aspekty wartości godziwej*, red. H. Buk, A. Kostur, Katowice 2012, s. 165–172.
- Stępień K., *Struktura i funkcje współczesnej rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010, nr 816, s. 153–162.
- Śnieżek E., Wiatr M., *Wybrane aspekty odwzorowania zasad „true and fair view” w bilansie XXI wieku*, „Studia i Prace Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2, 2010, nr 14, s. 249–259.

Akty normatywne

- Krajowy Standard Rachunkowości nr 7. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym — ujęcie i prezentacja (Dz.Urz. Ministra Finansów z 4.01.2019 r.).
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 10. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym (Dz.Urz. UE L 320/42).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591 ze zm.).

Źródła internetowe

- Andrychowska D., *Podstawy ustalenia progów istotności w jednostce*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, 8.12.2021, <https://www.fr.pl/news/1219/podstawy-ustalenia-progow-istotnosci-w-jednostce>.
- Roedl&Partner, *Wpływ zdarzeń po dniu bilansowym na różne elementy sprawozdania*, Roedl.pl, 19.01.2021, https://www.roedl.pl/pl-pl/pl/media/roedl-und-partner-w-mediach/Documents/2021/20210119_rp_T_Baginski_T_Martyniuk.pdf.
- Zatwierdzenie sprawozdania finansowego i jego skutki*, Gofin, http://www.vademecumksiegowego.pl/artukul_narzedziowa,1224,0,20655,zatwierdzenie-sprawozdania-finansowego-i-jego-skutki.html
- Zdarzenia po dniu bilansowym — ujęcie w księgach i prezentacja w sprawozdaniu finansowym*, Gofin, http://www.vademecumksiegowego.pl/artukul_narzedziowa,1208,0,20241,zdarzenia-po-dniu-bilansowym-ujecie-w-ksiegach-i-prezentacja.html